

ਜੀ. ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਜੇ.

ਕੋਮਲ ਪ੍ਰੀਤ ਸ਼ਰਮਾ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਪਟਿਆਲਾ -
ਜਵਾਬਦੇਹ

2016 ਦਾ CWP ਨੰ. 2693

ਫਰਵਰੀ 10, 2016।

(A) ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950—ਆਰਟ.226—ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ, 2015—ਮੁਢਲੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ—ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਮੁੜ ਸੰਕਲਨ—ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਜਨਤਕ ਨੋਟਿਸ ਰਾਹੀਂ ਨਤੀਜਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਮੰਗੇ—ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ—ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ, ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਰਾਹਤ ਲਈ-ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ-ਹੋਈ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਯੋਗ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਉਕਤ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਬੇੜਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(ਪਰਾ ੬)

(B) ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950—ਆਰਟ. 226— ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਲਿਖਤ— ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿਚ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ—ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਸਪੱਸ਼ਟ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਕਟ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਪਰਾ ੭)

(C) ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਮੁੜ ਸੰਕਲਨ - ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੇਸ਼

ਠਾਕੁਰ 2010 (6) SCC 759 ਕਿ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਪਰਾ 13)

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਸ .

ਜੀ. ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਜੇ. (ਓਰਲ)

(1) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪੇਪਰ-1 ਸੈਟ-ਏ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 99 ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਕੇ 12.12.2015 ਨੂੰ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ, 2015 ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਮੁੜ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਕਲਪਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਪੇਪਰ-2 ਸੈਟ-ਏ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 39 ਦੀ ਉੱਤਰ ਕੁੰਜੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ 2.5 ਅੰਕ ਦੇਣ ਲਈ 2 ਗ੍ਰੇਸ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(2) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਪਟਿਆਲਾ ਵੱਲੋਂ 11.09.2015 ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ 101 ਅਸਾਮੀਆਂ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇ ਦੋ ਭਾਗ ਹੋਣੇ ਸਨ, ਭਾਵ, ਮੁਢਲੀ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ। ਮੁਢਲੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ, ਜੋ ਕਿ 12.12.2015 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ, ਵਿੱਚ 2 ਪੇਪਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ- ਜਨਰਲ ਸਟੈਂਡੀਜ਼ ਦਾ ਪੇਪਰ-1 ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਐਪਟੀਟਿਊਡ ਟੈਸਟ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪੇਪਰ-2। ਪੇਪਰ-1 ਵਿੱਚ 100 ਸਵਾਲ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਲਈ 2 ਅੰਕ ਸਨ ਅਤੇ ਪੇਪਰ-2 ਵਿੱਚ 80 ਸਵਾਲ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਲਈ 2.5 ਅੰਕ ਸਨ, ਭਾਵ ਕੁੱਲ 200 ਅੰਕ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰਾਂ ਦੇ 4 ਸੈੱਟ ਸਨ, ਭਾਵ, ਏ, ਬੀ, ਸੀ ਅਤੇ ਡੀ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪਰ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸਨ।

(3) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ 264.50 ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕੱਟ-ਆਫ ਤੋਂ 2 ਅੰਕ ਘੱਟ ਸਨ ਜੋ ਕਿ 266.50 ਸੀ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਸੈੱਟ-ਏ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਕੁੰਜੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸੈੱਟ-ਏ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 99 ਲਈ, ਵਿਕਲਪ 'ਡੀ' ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਗਲਤ ਸੀ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 99 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"99. ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਪਰੀਖਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬਰਾਕ-8 ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕਥਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸੱਚ ਹੈ?

(1) ਬਰਾਕ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ

ਗਿਆ ਹੈ।

(m) ਇਹ ਸਤ੍ਹਾ ਤੋਂ ਸਤ੍ਹਾ 'ਤੇ ਮਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਹੈ।

(n) ਇਸ ਦੀ ਰੇਂਜ 80 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੈ।

(a) 1, 2 ਅਤੇ 3

(b) ਸਿਰਫ 1 ਅਤੇ 2

(c) ਸਿਰਫ 2 ਅਤੇ 3

(d) ਕੇਵਲ 1 ਅਤੇ 3”

(4) ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਡਿਫੈਂਸ ਸਾਇੰਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, ਡਿਫੈਂਸ ਸਾਇੰਟਿਫਿਕ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਡਾਕੂਮੈਂਟੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ, ਦਿੱਲੀ (ਅਨੇਕਚਰ ਪੀ6) ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਖਬਰਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਦੀ ਰੇਂਜ 70 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸੀ। ਅਤੇ 80 ਨਹੀਂ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਸਹੀ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ 'ਡੀ' ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(5) ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਪਰ-2 ਸੈਟ-ਏ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 39 ਦੀ ਉੱਤਰ ਕੁੰਜੀ 'ਤੇ ਵੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਵਿਕਲਪ 'ਬੀ' ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਗਲਤ ਸੀ ਅਤੇ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਵਿਕਲਪ 'ਏ' ਸੀ, ਭਾਵ, 'ਭੇਟ ਰਖਣਾ- ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ (ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਰੱਖਣਾ)। ਸਵਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"39. “ਢਾਕੀ ਰਿਝੈ ਕੋਈ ਨਾ ਬੁਝੈ” ਦਾ ਸਹੀ ਅਰਥ ਕੀ ਹੈ?

(a) ਭਟ ਰਾਖਨਾ

(b) ਅਧਿਰ ਖਾਤੇ ਸਾਹਿ ਜਾਨਾ ॥

(c) ਉਟਾਵਲੇ ਹੋਣਾ

(d) ਵਿਅਰਥ ਕੋਸ਼ੀਸ਼ ਕਰਨੀ”

(6) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਯੋਗ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਉਕਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਬੇੜਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(7) ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਸਰਸਵਤੀ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ 1 ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ

ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

"25. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਾਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅਸਫਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਤਕਨੀਕੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਰਟੀਓਰੀ ਦੀ ਰਿੱਟ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰੇਗੀ। ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੱਕ ਜਿਸ ਤੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਤ ਲਿਖਤਾਂ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸਫਲਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂਡਮਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੀ ਕਥਿਤ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਲਾਮਤੀ ਆਮ ਨਿਯਮ ਜੋ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੈਂਡਮਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਹਾਲਸਬਰੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ (ਤੀਜੇ) ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਾਲੀਅਮ 13 ਪੰਨਾ 106):

"ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਰਡਰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਕੋਲ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਹ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਥੇ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਮੰਗ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਮੰਗਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।"

26. ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਮੰਗ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਥੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ, ਇਸ ਦੁਆਰਾ, ਖਾਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। "

(8) ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਸੁਭਾਸ਼ ਸਿੰਘੀ ਕੋਆਪ੍ਰੋਟਿਵ ਹਾਊਸਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਜੈਪੁਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਸਪੱਸ਼ਟ, ਸਾਦੀ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੋਵੇ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਕਟ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

2(2013) 5 SCC 427

42010 (6) SCC 759

(9) ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਅਨੋਹਰ ਬਨਾਮ ਡਾਇਮੰਡ ਐਂਡ ਜੇਮ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ³ਇਹੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਲਿਆ ਗਿਆ।

(10) ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਤੀ ਦੇ ਜਨਤਕ ਨੋਟਿਸ ਰਾਹੀਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਮੰਗੇ ਸਨ 14.12.2015 ਅਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦਾ 18.12.2015 ਤੱਕ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਹੱਥ/ਡਾਕ/ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਭੇਜਣੇ ਸਨ। ਉਕਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਤਰਕ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਸਮੇਤ ਸਹਾਇਕ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜੇ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

“4.0 ਬਿਨਾਂ ਤਰਕ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਭੇਜੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।”

(11) ਉਕਤ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਹਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 5 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਅਪਲੋਡ ਕਰਕੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਰਟਲਿਸਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਭਾਗ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

“5.0 ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿਸ਼ੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਅੰਤਮ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਤੇ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਕੁੰਜੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅੰਤਿਮ ਉੱਤਰ ਕੁੰਜੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਅਪਲੋਡ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

6.0 ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਸ਼ਾਰਟਲਿਸਟ ਕੀਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਅੰਤਿਮ ਉੱਤਰ ਕੁੰਜੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਅਪਲੋਡ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(12) ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਕਤ ਮੰਗ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਉਕਤ ਰਾਹਤ ਲਈ, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(13) ਇਹ ਨਿਬੇੜਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗੀ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਮੁਕੇਸ਼ ਠਾਕੁਰ 4 ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਲ.ਪੀ.ਏ.-1956-2012 ਵਿਚ ਸਮੀਰ ਖੁਰਾਣਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ. ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਸਕੂਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ 16.01.2013 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਾਂ ਹਸਤਾਖਰਿਤ ਮੈਂਬਰ ਸੀ), ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਗਿਆ।

(14) ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 39 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ CWP-858- 2016 ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ. ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, 03.02.2016 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਵੀ ਉਕਤ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ 'ਤੇ ਆਇਆ ਸੀ।

(15) ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਦਖਲ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੁਬਰਿਤ ਕੌਰ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਡੋਲਮਿਨ